

Lunds universitet

Sociologiska institutionen

LUNDS
UNIVERSITET

Sociala band eller social tillit?

**En kvantitativ studie om påverkansfaktorer på svenskars tillit till
rättsväsendet**

Författare: Andrea Andersson

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp

Vårterminen 2023

Handledare: Johan Sandberg

Abstrakt

Författare: Andrea Andersson

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp

Vårterminen 2023

Handledare: Johan Sandberg

Att Sveriges invånare har tillit till rättsväsendet och dess ingående myndigheter är viktigt för att dessa myndigheter ska kunna genomföra sina uppdrag som i mångt och mycket handlar om att göra det svenska samhället till en tryggare plats fri från brott. Svenskars tillit till rättsväsendet har över tid varit mycket högt och beskrivs av Brottsförebyggande rådet som konstant ökande sedan 2017. Syftet med denna studie är att undersöka huruvida Travis Hirschis teori om sociala band kan förklara svenskars tillit till rättsväsendet. Vidare undersöks även om social tillit är en starkare påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet. Studien har med hjälp av kvantitativ metod undersökt om och hur teorin om sociala band påverkar svenskars tillit till rättsväsendet, samt styrkan hos den sociala tilliten som påverkansfaktor. Med material hämtat från European Social Survey omgång 9 skapades olika variabler och index som representerade de fyra sociala banden *attachment*, *commitment*, *involvement* och *belief* samt ett index som undersökte social tillit. Variablerna infördes sedan i hierarkiska modeller i en multipel regressionsanalys för att kunna besvara frågeställningarna och diskutera samt analysera resultatet. Det konstateras att alla fyra sociala band påverkar svenskars tillit till rättsväsendet. *Attachment* och *commitment* uppnår statistisk signifikans, men detsamma gäller inte för *involvement* och *belief* i deras respektive modeller. Social tillit påverkar svenskars tillit till rättsväsendet mer än sociala band.

Nyckelord: tillit till rättsväsendet; sociala band; social tillit

Antal ord: 10 920

Förord

Detta arbete hade inte varit möjligt utan den hjälp och stöd jag fått från personer jag stött på under min tid vid kandidatprogrammet i kriminologi. Jag vill tacka dem i min närhet som pushade mig att skriva detta arbete på egen hand och därmed utmana mig själv. Det var tur att ni trodde på mig när jag inte gjorde det. Ett särskilt stort tack till min handledare Johan Sandberg för att du lärde mig se det roliga i kvantitativ metod och för att du har stöttat och väglett mig under arbetets gång, du är en klippa! Det var tack vare dig jag “vände detta från tårar till glädje”, för att använda dina ord.

Lund, maj 2023

Andrea

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställningar.....	7
1.2 Avgränsningar.....	7
2. Relevant teori och teoretiska begrepp.....	7
2.1 Teorin om sociala band.....	7
2.2 Mekanisk och organisk solidaritet.....	9
2.3 Normer och konformitet.....	10
3. Tidigare forskning.....	11
3.1 Tidigare forskning om tillit till polisen.....	11
3.2 Tidigare forskning om sociala band som påverkansfaktor på tillit till polisen.....	12
3.3 Tidigare forskning om sociala band som påverkansfaktorer på juridisk cynism.....	13
3.4 Tidigare forskning om social tillit som påverkansfaktor på tillit till rättsväsendet.....	14
4. Hypoteser, metod och material.....	16
4.1 Hypoteser.....	16
4.2 Material.....	17
4.3 Studiens ingående variabler.....	17
4.3.1 IndexTrustLaw.....	17
4.3.2 Kontrollvariablerna kön, etnicitet och ålder.....	17
4.3.3 DummyAttachment.....	18
4.3.4 År av utbildning.....	18
4.3.5 IndexSocialNetworks.....	18
4.3.6 IndexNorms.....	19
4.3.7 IndexSocialTrust.....	19
4.4 Validitet, reliabilitet och etiska överväganden.....	19
4.4.1 Validitet och reliabilitet.....	19
4.4.2 Etiska överväganden.....	20
4.5 Genomförande.....	21
4.5.1 Univariat analys av den beroende variabeln.....	21
4.5.2 Multipel regressionsanalys av de oberoende variablerna.....	21
5. Resultat.....	21
5.1 Univariat analys och hypotesprövning av den beroende variabeln.....	21
5.2 Hierarkisk multipel regressionsanalys.....	23
5.2.1 Modell 1 - kontrollvariabler.....	25
5.2.2 Modell 2 - Sociala band “attachment”.....	26
5.2.3 Modell 3 - Sociala band “commitment”.....	26
5.2.4 Modell 4 - Sociala band “involvement”.....	27
5.2.5 Modell 5 - Sociala band “belief”.....	27

5.2.6 Modell 6 - Social tillit.....	28
5.3 Sammanställning av hypotesprövningarna.....	28
6. Analys.....	29
6.1 Sociala band som påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet.....	29
6.2 Social tillit som påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet.....	33
7. Diskussion och slutsats.....	37
7.1 Kan Travis Hirschis teori om sociala band förklara tilliten till rättsväsendet hos den svenska befolkningen?.....	38
7.2 Har social tillit en större påverkan på tilliten till rättsväsendet än Hirschis teori om sociala band?.....	38
7.3 Studiens svagheter och förslag på framtida forskning.....	39
Referenser.....	40

1. Inledning

Tilliten till den svenska polisen och rättssystemet är högt jämfört med länder både inom och utanför Europa (t.ex Statistics Netherlands 2022; Statista 2022). Över tid har svenskars tillit till rättsväsendet varit relativt högt, och sedan 2017 har andelen svenskar som angett att deras förtroende för rättsväsendet är mycket eller ganska stort ökat årligen (Brå 2022; SOM-institutet 2023a, s.7). Enligt Nationella trygghetsundersökningen 2022 (Brå 2022) hyser drygt hälften (53%) av Sveriges invånare mycket eller ganska stort förtroende för rättsväsendet vilket är den hittills högsta uppmätta nivån. De senast tillgängliga siffrorna erhålls av Medieakademins Förtroendebarmeter 2023 och visar på en liten nedgång i förtroendet för domstolar och polisen (Medieakademien 2023). Även en undersökning genomförd av Aftonbladet/Demoskop visar att förtroendet för polisen har "rasat" från december 2022 till januari 2023, något som kan tänkas bero på den uppmärksammade så kallade Löfving-affären (Thornéus 2023; Järkstig 2023). En nedgång i förtroendenivåerna behöver således inte innebära en ny nedåtgående trend vad gäller tillit till rättsväsendet utan kan snarare bero på sådana händelser som var aktuella och uppmärksammade vid tiden för undersökningstillfället. Denna studie undersöker om och hur sociala band och social tillit påverkar svenskars tillit till rättsväsendet.

Att invånarna i Sverige känner tillit till det svenska rättsväsendet är viktigt för att dess ingående myndigheter (polis, domstolar, åklagare och kriminalvård) ska kunna genomföra sina uppdrag. Dessa innefattar att förhindra, bekämpa och utreda brott, verkställa brottspåföljder samt erbjuda stöd till brottsoffer (Regeringskansliet u.å.). Om tilliten till rättsväsendet bland ett lands invånare är lågt kan detta innebära dels att invånarnas benägenhet att anmäla brott de bevittnar eller utsätts för minskar, dels att (bland annat) poliskåren upplever svårigheter med att behålla och rekrytera personal (Lewis 2022). Vidare kan låg tillit till rättsväsendet inom specifika geografiska områden innebära en ökad risk att kriminella nätverk försöker etablera parallellsamhällen inom dessa områden (Polisen 2015, s.11), vilket kan sänka tilliten till myndigheterna ytterligare. Såväl som att låg tillit till rättsväsendet medför negativa konsekvenser, finns det positiva konsekvenser då tilliten till rättsväsendet är hög. Exempelvis innebär en hög tillit att rättsväsendets ingående myndigheter lättare kan genomföra sitt arbete och bidra till en ökad social trygghet (ibid., s.10). Högre tillit till rättsväsendet innebär också att allmänheten i större utsträckning kan hjälpa

polisen i sitt brottsbekämpande arbete, exempelvis genom att anmäla brott eller identifiera misstänkta brottslingar (Tyler 2004, s.86).

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna studie genomförs i syfte att genom kvantitativ metod testa huruvida Travis Hirschis teori om sociala band kan betraktas som en påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet. Vidare är syftet att undersöka om social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet mer än sociala band.

De frågeställningar som ämnar besvaras lyder:

1. Kan Travis Hirschis teori om sociala band förklara tilliten till rättsväsendet hos den svenska befolkningen?
2. Har social tillit en större påverkan på tilliten till rättsväsendet än Hirschis teori om sociala band?

1.2 Avgränsningar

För att denna studie ska hålla sig inom ramarna för en kandidatuppsats, sett till omfång och tidsmässiga aspekter, genomförs ingen uttömmande undersökning av alla tänkbara påverkansfaktorer på tilliten till rättsväsendet. Här görs en avgränsning där variabler som mäter sociala band och social tillit undersöks, samt några vanligt förekommande demografiska kontrollvariabler.

2. Relevant teori och teoretiska begrepp

Denna uppsats använder sig av kända sociologiska teorier och teoretiska begrepp i syfte att undersöka, analysera och besvara frågeställningarna. Det teoretiska materialet presenteras nedan och återkopplas senare i analysavsnittet för att problematisera resultatet och därigenom bidra till ökad förståelse för vad som driver svenskars tillit till rättsväsendet.

2.1 Teorin om sociala band

Teorin om sociala band är en generell teori om avvikelser men används oftast för att förklara orsaken till varför individer begår brott. I denna studie kommer teorin användas i ett försök att

förklara det avvikande beteendet som låg eller ingen tillit till rättsväsendet får betraktas som. Travis Hirschi's teori om sociala band grundar sig i hans åsikt att avvikande individer är relativt frikopplade från den tillgivenhet, strävan och de moraliska övertygelser personer som följer lagen känner till andra och annat (Hirschi 2002, s.xxi). Enligt Hirschi är avvikelser något som ligger i människans natur (Newburn 2017, s.250), och uppstår då individer saknar kopplingar eller band till andra individer eller samhället i stort (Hirschi 2002, s.16).

Det första bandet Hirschi (2002, s.18) skriver om kallar han *attachment* och handlar om att individer som saknar emotionella band till andra individer - exempelvis familjemedlemmar eller andra (vuxna) förebilder - eller institutioner (Pratt, Gau & Franklin 2011, s.58), även saknar moraliska band. En sådan individ är "fri att avvika" eftersom denne inte tar hänsyn till andras förväntningar på den (Hirschi 2002, s.18). För att individen framgångsrikt ska kunna internalisera normer krävs det att denne har ett fäste (*attachment*) till andra individer, eller som Durkheim menade var särskilt viktigt för skapandet av moraliska känslor: nationen (Durkheim 1961 se Hirschi 2002, s.30).

Commitment utgör det andra bandet i sociala band-teorin. Det syftar till att individer som investerar tid och energi, men också sig själv, i att exempelvis skaffa sig en utbildning eller bygga upp ett företag kommer försöka undvika avvikande beteende ifall detta beteende innebär en risk att tidigare investeringar går förlorade (Hirschi 2002, s.20). I sådana fall sker det eventuella avvikandet efter en kostnadsanalys där nyttan av avvikandet vägs mot avvikandets eventuella kostnader. I fall av avvikande beteende som också är brottsligt kan det exempelvis handla om fängelse eller böter, medan icke-brottsligt avvikande beteende kan resultera i exempelvis uteslutning ur en grupp.

Den tredje kategorin av sociala band kallar Hirschi *involvement* och handlar essentiellt om att människan är begränsad sett till både den tid och energi som eventuellt kan läggas på avvikelser (Hirschi 2002, s.21). Individer som är involverade i olika sociala aktiviteter, till exempel frivilligorganisationer eller idrottslag, kommer i större utsträckning än de som är sysslolösa sakna den tid som krävs för att tänka på och/eller faktiskt avvika (Hirschi 2002, s.22). Vidare har

involvement i form av sådant föreningsliv en socialiserande faktor i det att individer som deltar i sociala aktiviteter därmed erhåller kunskap om samhällets gällande normer.

Det fjärde bandet kallar Hirschi för *belief* vilket handlar om den tro individen har på konventionella normer och värderingar. Dessa normer håller individen kvar i det konforma beteendet, men om individen saknar tro på konventionella normer sker istället en frigörelse och individen kan avvika (Hirschi 2002, ss.25-26).

2.2 Mekanisk och organisk solidaritet

För att beskriva hur moderniseringen av ett samhälle ändrar sammanhållningen hos de ingående individerna använder Emilé Durkheim begreppen mekanisk respektive organisk solidaritet. Den mekaniska solidariteten återfinns i primitiva, homogena samhällen och är endast möjlig då individernas respektive personligheter absorberas in i en större kollektiv sådan (Durkheim 1964, ss.131-133). Denna personlighet kallade Durkheim (1964, s.131) det kollektiva medvetandet eller det kollektiva samvetet. Med mekanisk solidaritet syftade Durkheim (1964, s.106) både till individens känslomässiga band till gruppen och solidaritetens förmåga att skapa harmoni i gruppen eller samhällets rörelser. Han betraktade det kollektiva medvetandet som en kompass för vad som i samhället är att betrakta som rätt respektive fel, till exempel brott och annan avvikelse (Durkheim 1964, s.80). Handlingar som i samhället betraktas som brottsliga eller extremt avvikande behöver inte nödvändigtvis vara skadliga för samhället, men de har gemensamt att alla dessa ageranden förkastas av samhällets medlemmar (ibid., ss.72-73).

Mer välutvecklade samhällen präglas enligt Durkheim (1964, s.138) istället av organisk solidaritet. Denna solidaritet uppstår i samhällen där det har skett en arbetsdelning och människor har blivit mer individualistiska (Durkheim 1964, ss.131,138). I takt med att människans individuella samvete har växt och ökat i styrka, har det kollektiva medvetandet genomgått en motsatt förändring och minskat eftersom det, enligt Durkheim (ibid., ss.129-130) inte är möjligt att eftersträva både individualism och heterogenitet. Den ökade individualiseringen bekräftas i den organiska solidaritetens syfte: att koppla ihop ting med människor, vilket skiljer sig från den mekaniska solidaritetens syfte som är att föra samman människor med varandra (ibid., s.116). Bland de samhällen som genomgått en arbetsdelning

identifierade Durkheim många och starka band mellan individen och gruppen. Detta trots att moderna samhällen, enligt honom själv, borde präglas av band som är många men svaga (Durkheim 1964, s.148). Han skriver också att det kollektiva medvetandet, i samhällen med organisk solidaritet, har färre starka och definierade egenskaper samt att det individuella samvetet i moderna samhällen med all sannolikhet har ökat mer än det kollektiva samvetet (Durkheim 1964, s.153). Denna slutsats motiveras med att skillnaderna mellan det individuella och kollektiva samvetet i moderna samhällen är tydligare (ibid., s.153). Vidare beskrivs det kollektiva medvetandet idag bestå av i mindre utsträckning starka och bestämda känslor och/eller åsikter, vilket förklarar den minskning av intensitet och grad av bestämdhet hos uttalanden som görs av olika kollektiv (Durkheim 1964, s.167). Det kollektiva medvetandets minskade inflytande innebär att det delvis kommer ändra form till att allt mer bestå av generella och obestämda sätt att tänka och känna på (ibid., s.172). Detta kommer i sin tur innebära en ökning av individuella skillnader mellan människor (ibid., s.172). Att det kollektiva medvetandet minskar i omfattning innebär även att större samhällseliga krafter kommer att minska i styrka, där exempelvis religionen och familjeorganisationen som påverkande faktorer försvagas för att sedermera försvinna helt (Durkheim 1964, s.187).

2.3 Normer och konformitet

Normer är sociala regler som anger hur individen ska bete sig bland samt förhålla sig till andra. Normer kan vara antingen explicita eller implicita. Explicita normer är mer tydligt formulerade, till exempel lagar, medan implicita normer oftast syftar till oskrivna regler. Normer kan vara mer eller mindre formella, men majoriteten av människorna följer oftast existerande normer (Branscombe & Baron 2017, s.278). Konformitet handlar om att följa normer, och i de situationer då normerna är tydligare är konformiteten högre (ibid., s.278). Solomon Asch (1956) bedrev forskning i syfte att undersöka hur starkt inflytande andra människor har på den enskilda individen. Genom iscensatta test undersökte Asch hur individer reagerar då andra runt omkring har fel i en fråga men individen själv har rätt. Asch (1956, s.69) fann då att individerna i stor utsträckning valde att hålla med i det felaktiga svaret, enbart eftersom en majoritet av de andra "testpersonerna" ansåg att det var det rätta svaret. Han kunde alltså konstatera att graden av konformitet är hög även då människan tror sig veta att ett svar eller en åsikt är fel. Varför människan, trots att det ibland är fel, väljer att följa normer kan bero på flera olika aspekter.

Bland annat kan det grunda sig i en önskan att vilja se bra ut inför andra och visa att man är en person som respekterar och följer regler, samt en önskan att bli accepterad (Branscombe & Baron 2017, ss.279,285). Vidare kan konformitet bero på vad författarna (Branscombe & Baron 2017, s.285) kallar normativt respektive informativt socialt inflytande. Det normativt sociala inflytandet grundar sig i en strävan att bli omtyckt och accepterad av andra, vilket kan uppnås då individer väljer att följa existerande normer och framstå som mer lik andra individer (ibid., s.285). Det informativa sociala inflytandet handlar istället om individens strävan efter att ha rätt. Oftast handlar detta om mer subjektiva åsikter och smakfrågor, det vill säga sådana frågor där rena fakta inte finns tillgängligt. Människan tenderar då att vända sig till individer runt omkring denne för att få vägledning om vad som är "rätt" (Branscombe & Baron 2017, s.285).

3. Tidigare forskning

3.1 Tidigare forskning om tillit till polisen

I Sverige genomför Brottsförebyggande rådet (Brå) årligen Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som kartlägger "[...] människors utsatthet för brott, upplevelse av oro och otrygghet samt förtroende för rättsväsendet, liksom brottsutsattas erfarenheter av kontakter med rättsväsendet." (Brå 2022). Som tidigare nämnts är svenskars förtroende för rättsväsendet tämligen högt där 53 procent av befolkningen hyser ett mycket eller ganska stort förtroende för rättsväsendet (Brå 2022). Förtroendet varierar dock beroende på olika demografiska faktorer. NTU 2022 visar exempelvis att andelen kvinnor som känner mycket eller ganska stort förtroende för rättsväsendet är större än andelen män som känner detsamma (Holst, Molin, Viberg & Westerberg 2022, s.218). Vidare är förtroendet högre hos personer i åldrarna 35-54 hos såväl kvinnor som män (ibid., ss.218-220). Brå konstaterar dessutom att etnicitet påverkar förtroendet för rättsväsendet. Andelen som hyser mycket eller ganska stort förtroende är lägst hos andra generationens invandrare (svenskfödd med utlandsfödda föräldrar) och högst hos personer födda i Sverige med minst en förälder som också är det (Holst et al., s.221).

SOM-institutet (2023a) har undersökt förtroendet för polis och domstol och funnit att förtroendet för dessa myndigheter är övervägande högt. År 2022 hade 70 procent av befolkningen mycket eller ganska stort förtroende för polisen medan motsvarande siffror för domstolen var 58 procent

(SOM-institutet 2023a, s.10). Vidare har SOM-institutet (2023b) uppmätt resultat som liknar de för NTU; i 2022 års undersökning visade kvinnor större förtroende för rättsväsendet än män och personer uppväxta i Sverige uppmätte högre förtroende än de uppväxta utanför Norden (SOM-institutet 2023b, ss.55,58). Däremot skiljer sig resultatet åt vad gäller ålder och förtroende för rättsväsendet, SOM-institutets undersökning visar att förtroendet för polisen år 2022 var som högst bland åldrarna 50-64 medan förtroendet för domstolarna var som högst bland åldrarna 30-49 (ibid., ss.55,58). SOM-institutet undersökte därtill hur förtroendet för rättsväsendet påverkas av individers utbildningsnivå och fann då att en högre utbildningsnivå (studier vid högskola/universitet) innebär ökat förtroende för rättsväsendet (SOM-institutet 2023b, s.58).

3.2 Tidigare forskning om sociala band som påverkansfaktor på tillit till polisen

I mycket av den tidigare forskning som studerat sociala band som påverkansfaktor på tilliten till polisen har undersökningspopulationen utgjorts av ungdomar. Ett exempel är Nivette, Eisner och Ribeaud (2019) som genomförde en longitudinell studie på schweiziska ungdomar där faktorer som påverkade synen på polislegitimitet över tid undersöktes. De fann att det som i Hirschis termer kallas *attachment* och *commitment* påverkade synen på polislegitimiteten. Starkare band mellan lärare och elever samt starkare band mellan kompisar, *attachment*, innebar en mer positiv syn på polisens legitimitet (Nivette, Eisner & Ribeaud 2019, ss.88-89). Även ett större engagemang i skolan, *commitment*, innebar mer positiva attityder till polisen (ibid., ss.88-89). Dock var förmågan hos *commitment* och *attachment* (mätt i "peer disapproval of deviance") att öka synen på polisens legitimitet relativt svaga eftersom låga korrelationsvärden uppmättes, medan *attachment* mätt i "teacher-child bonds" uppnådde ett högre korrelationsvärde (Nivette, Eisner & Ribeaud 2019, s.89).

Wu, Lake och Cao (2013) studerade hur sociala band och etnicitet påverkade amerikanska 13- till 18-åringars attityder till polisen. De fann att tre av fyra sociala band, *attachment*, *commitment* och *belief*, hade en statistiskt signifikant positiv påverkan på ungdomarnas attityd till polisen, och att denna koppling var direkt eftersom införandet av kontrollvariablerna kön, ålder och klass inte påverkade signifikansen (Wu, Lake & Cao 2013, ss.458-459). Dock var *attachment* en mycket svag påverkansfaktor och den blev dessutom delvis statistiskt insignifikant då kontrollvariablerna infördes (ibid, s.459). Wu, Lake och Cao (2013, s.461) hade också ett etniskt

perspektiv på studien och kunde konstatera skillnader i tillit mellan de olika etniska grupperna (vita, svarta och latinamerikaner). För den vita undersökningsgruppen var “attachment to father” och “commitment to school” variabler som ökade tilliten till polisen, medan enbart “commitment to school” hade samma effekt för latinamerikaner (Wu, Lake & Cao 2013, s.461). För alla tre etniska grupper gällde att “conventional beliefs” innebar en mer positiv attityd till polisen (ibid., s.461).

Zhang, Zhao, Rhen och Zhao (2014) undersökte också ungdomars attityder till polisen, men i Kina. Där fann de att “attachment to parents”, “attachment to school”, “commitment to school” och “conventional beliefs” alla hade en statistiskt signifikant positiv påverkan på ungdomars attityd till polisen, och att den dessutom var relativt stor (Zhang et al. 2014, s.604). Likt Wu, Lake och Caos (2013) forskning kunde Zhang et al. (2014) inte konstatera att *involvement* var en statistiskt signifikant påverkansfaktor på polisen, men att sociala band har en oberoende påverkan på ungdomars attityd till polisen. Zhang et al. (2014, s.604) konstaterade att kön och ålder påverkade ungdomars attityder till polisen på så sätt att äldre ungdomar samt kvinnor var mindre positiva än yngre ungdomar och män.

3.3 Tidigare forskning om sociala band som påverkansfaktorer på juridisk cynism

Juridisk cynism (legal cynicism), syftar till det ramverk Kirk och Papachristos (2011) skapade inom vilket lagen och dess företrädare ses som illegitima, oansvariga och oförmögna att säkerställa allmänhetens trygghet och säkerhet. Att ha en cynisk eller negativ syn på lagen kan kopplas till tillit till rättsväsendet eftersom det är rättsväsendets uppgift att se till att lagen upprätthålls.

Nivette, Eisner, Malti och Ribeaud (2014) studerade bakomliggande sociala och utvecklingsmässiga faktorer som påverkade nivåerna av juridisk cynism hos individer. Två av dessa bakomliggande faktorer var “social exclusion”, som undersökte respondenternas band till samhället i stort, och “school commitment”, som undersökte respondenternas åsikter kring skola och läxor. “Social exclusion” betraktas här som ett mått på *involvement*. Författarna (Nivette et al. 2014, ss.283-284) kunde fastslå att både *commitment* och *involvement* påverkade nivåerna av juridisk cynism, där ett högt värde på “school commitment” innebar en lägre risk för juridisk

cynism medan ett högt värde på “social exclusion” innebar en högre risk för juridisk cynism. Dock var båda dessa sociala band svaga påverkansfaktorer på juridisk cynism (ibid., s.284). Då författarna (Nivette et al. 2014, s.284) kontrollerade för variabeln kön fann de att män uppmätte större juridisk cynism, men att skillnaden mellan könen var mycket liten.

Den longitudinella studie Nivette, Eisner och Ribeaud (2019) genomförde på schweiziska ungdomar undersökte, förutom polislegitimitet, också juridisk cynism. Statistiska samband fanns mellan juridisk cynism och *commitment* samt mellan juridisk cynism och *attachment*. Av koefficienterna framgår att högre *commitment* och *attachment* innebär en lägre juridisk cynism, men det måste här också konstateras att de sociala bandens förmåga att påverka nivåerna av juridisk cynism var små (Nivette, Eisner & Ribeaud 2019, ss.86-88).

Nivette, Trajtenberg, Eisner, Ribeaud och Peres (2020) undersökte i en komparativ studie påverkansfaktorer på juridisk cynism hos ungdomar i bland annat São Paulo, och Zürich. Nivette et al. (2020, s.90) konstaterade att individer med avvikande vänner eller grupper av vänner (mått på *involvement*) uppmätte högre nivåer av juridisk cynism i både São Paulo och Zürich och att dessa samband var statistiskt signifikanta men små. Sambandet mellan involverade föräldrar (mått på *attachment*) och en lägre nivå av juridisk cynism var statistiskt signifikant i Zürich och São Paulo, men även dessa var små (Nivette et al. 2020, s.90). Då de demografiska faktorerna kön, ålder och etnicitet kontrollerades för fanns inga statistiskt signifikanta samband med juridisk cynism (Nivette et al. 2020, s.89).

3.4 Tidigare forskning om social tillit som påverkansfaktor på tillit till rättsväsendet

Social tillit ses oftast som den viktigaste beståndsdel av vad som inom sociologisk forskning kallas socialt kapital (Rothstein & Stolle 2008; Welch et al. 2005). Med social tillit åsyftas det som kallas generaliserad tillit: den tillit individer känner till andra individer bortom familj, släkt och vänner (Kääriäinen 2007; Stolle 2002). Generaliserad tillit beskrivs samt mäts ofta utifrån påståendet “det går att lita på de flesta individer” (Uslaner 2002 s.5; Lundmark, Gilljam & Dahlberg 2016, s.27). Det finns en stor mängd forskning på hur social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet i allmänhet och polisen i synnerhet, både i västvärlden och i andra delar av världen.

Han, Sun och Hu (2017) undersökte hur social tillit (och grannsamverkan) påverkar allmänhetens förtroende för polisen i Kina. Han, Sun och Hu (2017, s.384) hänvisar till tidigare forskning som konstaterat att social tillit har en stark påverkan på tillit till polisen, samt att lägre socialt kapital (däribland social tillit) också innebär lägre tillit till polisen. I deras egen studie fann Han, Sun och Hu (2017, s.388) statistiskt signifikanta samband mellan generaliserad tillit och tillit till polisen. Detta samband var positivt, vilket innebar att en högre nivå av social tillit också innebar en högre nivå av tillit till polisen (Han, Sun & Hu 2017, s.388). Bland kontrollvariablerna var bland annat ålder och kön statistiskt signifikanta där män hade mindre tillit till polisen än kvinnor, och äldre mer tillit till polisen än yngre (ibid., s.388). Studien kontrollerade också för nivå av utbildning och fann att personer med högre utbildningsnivå hade mindre tillit till polisen än personer med lägre utbildningsnivå. Detta är av intresse eftersom Hirschis teori om sociala band antyder att sambandet borde vara det omvända: lägre utbildningsnivå (låg *commitment*) ger lägre tillit till polisen.

Genom att använda data från European Social Survey (ESS) omgång 2 undersökte Grönlund och Setälä (2012) huruvida social tillit (och korruption) påverkade tilliten till institutioner, däribland rättsväsendet. Generellt konstaterar författarna (Grönlund & Setälä 2012, s.528) att institutioner med en verkställande funktion, såsom rättsväsendet, var förknippade med högre nivåer av tillit än institutioner för representativ demokrati, till exempel riksdag eller regering. Grönlund och Setälä (2012, ss.528-530) fastslår att det finns ett samband mellan social tillit och tillit till rättssystemet. Detta samband kvarstår då studiens ingående länder grupperas efter grad av social tillit och nivå av korruption, där Sverige hamnar i grupp 1 (hög social tillit och låg korruptionsnivå). För grupp 1 finns ett relativt starkt positivt samband mellan social tillit och tillit till rättssystemet och det konstateras därmed att ju högre tillit ett lands invånare har till andra individer, desto högre är tilliten även till exempelvis rättsväsendet (Grönlund & Setälä 2012, ss.537-538).

Rothstein och Stolle (2008) använde data från flera olika undersökningar på både världs- och landnivå för att undersöka samband mellan social tillit och olika typer av politiska institutioner. Författarna (Rothstein & Stolle 2008, ss.15-18) menar att individer har olika stor tillit till olika institutioner baserat på under vilken kategori de faller. Exempelvis är förtroendet för domstol och

polis bland de största sett till ordningsskapande institutioner, medan förtroendet för tidningar och media är störst sett till maktgranskande institutioner, både i världen och Sverige (ibid., ss.16-17). I en annan studie använder Rothstein (1999) data från SOM-institutets undersökningar åren 1996-1998 för att undersöka och förklara hur social tillit och tillit till rättsväsendet hör ihop. Under dessa år fanns det ett statistiskt signifikant samband mellan tilliten till polis respektive domstolar och tillit till andra, det vill säga social tillit (Rothstein 1999, s.52). Med bakgrund i detta menar Rothstein (1999, s.53) att det därmed finns “[...] ett tämligen klart stöd åt den allmänna teorin om den [mellanmänniska] tillitens betydelse för demokratin, dvs ju större förtroende man har för andra människor, desto större chans att man har förtroende också för de politiska institutionerna (eller tvärtom).”.

4. Hypoteser, metod och material

4.1 Hypoteser

Med bakgrund i den teori samt tidigare forskning som presenterats ovan har följande nollhypoteser och mothypoteser formulerats:

1. H_0 : svenskars tillit till rättsväsendet är relativt hög.
 H_1 : svenskars tillit till rättsväsendet är relativt låg.
2. H_0 : kontrollvariablerna ålder, kön och etnicitet kommer inte att ha en statistiskt signifikant påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet.
 H_1 : kontrollvariablerna ålder, kön och etnicitet kommer att ha en statistiskt signifikant påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet.
3. H_0 : ingen av variablerna som mäter sociala band kommer att ha en påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet.
 H_1 : åtminstone några av variablerna som mäter sociala band kommer att ha en påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet.
4. H_0 : social tillit kommer inte att ha någon påverkan på tilliten till rättsväsendet.
 H_1 : social tillit kommer att ha en påverkan på tilliten till rättsväsendet.
5. H_0 : social tillit kommer att ha större påverkan på tilliten till rättsväsendet jämfört med sociala band-variablerna.
 H_1 : social tillit kommer att ha mindre påverkan på tilliten till rättsväsendet jämfört med sociala band-variablerna.

4.2 Material

Studien baseras på material från European Social Surveys nionde omgång som genomfördes 2018 och har ett särskilt fokus på bland annat institutionell tillit (ESS u.å.a), varför den är mer relevant att använda än omgång 10 som innehåller nyare material men saknar detta särskilda fokus. European Social Survey (ESS) genomförs i ett trettiotal europeiska länder och mäter bland annat deltagarnas attityder, handlande och uppfattningar (ESS u.å.b). Det representativa urvalet för Sverige var 1539 deltagare (ESS 2018). De hypoteser som formulerats testas genom hierarkisk regressionsanalys där majoriteten av de ingående variablerna har genomgått en operationalisering vilken presenteras i kommande avsnitt.

4.3 Studiens ingående variabler

4.3.1 *IndexTrustLaw*

Den beroende variabeln “IndexTrustLaw” är ett simpelt additivt index bestående av variablerna “Trust in the legal system” och “Trust in the police” och mäter tilliten till rättsväsendet. Variablerna genomgår en indexering eftersom de mäter ungefär samma sak och ska användas för att besvara frågeställningar som rör båda ingående variabler (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, ss.72,74). Tilliten mäts på en 10-gradig skala där 0 = no trust at all och 10 = complete trust och indexeringen ger att 0 = no trust at all och 20 = complete trust.

4.3.2 *Kontrollvariablerna kön, etnicitet och ålder*

Variablerna kön och etnicitet är kvalitativa på nominalskalenivå (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.42) och har därför operationaliserats för att kunna användas i den multipla regressionsanalysen. Könsvariabeln är en dikotom variabel som i ESS är kodad 1 = male och 2 = female (ESS round 9 2018). Denna kodades om till en dummyvariabel (“DummyFemale”) där 0 = male och 1 = female. “Male” utgör därmed referenskategori, alltså den kategori “female” kommer att jämföras med (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.321). Även etnicitetsvariabeln “Belong to minority ethnic group in country” är en dikotom variabel och är i ESS kodad 1 = yes och 2 = no (ESS round 9 2018). Denna kodades också om till en dummyvariabel (“DummyEthnicity”) där 0 = ethnic Swede och 1 = ethnic minority vilket innebär att de respondenter som uppgett att de tillhör en, i Sverige, etnisk minoritet kommer att

jämföras med referenskategorierna etniska svenskar. Variabeln ålder har inte ändrats eftersom den är kvantitativ och därmed direkt kan införas i den multipla regressionsanalysen.

4.3.3 *DummyAttachment*

För att undersöka Hirschis sociala band-teori utifrån *attachment* har variabeln “How emotionally attached to Sweden” använts. I ESS mäts denna på en 10-gradig skala där 0 = not at all emotionally attached och 10 = very emotionally attached. Denna variabel omkodades till en dummyvariabel (“*DummyAttachment*”) där värdena 0-5 = 0 där 0 = low attachment och 6-10 = 1 där 1 = high attachment. Personer med hög känslomässig anknytning till Sverige kommer därmed att jämföras med referenskategorierna personer med låg känslomässig anknytning till Sverige.

4.3.4 *År av utbildning*

För att undersöka Hirschis sociala band-teori utifrån *commitment* har “Years of full-time education completed” använts. Denna variabel befinner sig på en kvotskalennivå vilket är den högsta mätnivån där det både finns en absolut nollpunkt, i detta fall 0 år av utbildning, och där skalan är ekvidistant; avståndet mellan skalans olika steg är lika långt (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.43). Eftersom variabeln är kvantitativ behöver den inte omkodas.

4.3.5 *IndexSocialNetworks*

För att undersöka Hirschis sociala band-teori utifrån *involvement* har ett simpelt additivt index gjorts av variablerna “How often socially meet with friends, relatives or colleagues”, “How many people with whom you can discuss intimate and personal matters” och “Take part in social activities compared to others of same age”. Eftersom dessa tre variabler har olika svarsvärden har de först kodats om för att få samma värden. “How often socially meet with friends, relatives or colleagues” omkodades från en skala på 1-7 till en skala på 1-5 där 1 = seldom och 5 = very often. “How many people with whom you can discuss intimate and personal matters” omkodades från en skala på 1-6 till en skala på 1-5 där 1 = very few och 5 = very many. Den tredje variabeln, “Take part in social activities compared to others of same age”, hade redan svarsalternativ mellan 1-5 och behövde därför inte kodas om. När omkodningen var genomförd sattes dessa tre

variabler ihop till ett index (“IndexSocialNetworks”) som mäter omfattningen av respondenternas sociala nätverk där 3 = very limited networks och 15 = very extensive networks.

4.3.6 IndexNorms

För att undersöka Hirschis sociala band-teori utifrån *belief* har ett simpelt additivt index gjorts av variablerna “Important that people are treated equally and have equal opportunities”, “Important to do what is told and follow rules” och “Important to help people and care for others well-being”. Variablerna är skattningar där 1 = very much like me och 6 = not like me at all. Sammanslagningen av variablerna ger “IndexNorms” där 3 = high belief och 18 = low belief.

4.3.7 IndexSocialTrust

“IndexSocialTrust” är ett simpelt additivt index bestående av variablerna “Most people can be trusted or you can't be too careful”, “Most people try to take advantage of you, or try to be fair” och “Most of the time people helpful or mostly looking out for themselves”. Den sociala tilliten mäts på en 10-gradig skala där 0 med olika begrepp utgör låg social tillit och 10 med olika begrepp utgör hög social tillit. Indexeringen av de tre variablerna ger att 0 = no social trust och 30 = complete social trust.

4.4 Validitet, reliabilitet och etiska överväganden

4.4.1 Validitet och reliabilitet

Validitet handlar om hur operationaliseringen av den teori och de begrepp som använts ovan kan besvara de frågeställningar som studien avser besvara (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.104). För att uppnå hög validitet behöver studiens ingående variabler vara relevanta för frågeställningarna. De ingående variablerna i “IndexTrustLaw” samt “IndexSocialTrust” genomgick en indexering för att bättre kunna besvara den första respektive andra frågeställningen. Vidare användes variablerna etnicitet, ålder och kön som kontrollvariabler, likt tidigare genomförd forskning. Dessutom skapades, då det var nödvändigt, flera index utifrån de frågor i ESS omgång 9 (ESS round 9 2018) som bäst stämmer överens med Travis Hirschis fyra kategorier av sociala band.

Reliabilitet, eller slumpmässiga fel, syftar istället till huruvida de ingående frågorna är tillförlitliga (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.104). Nivån av reliabilitet kan exempelvis påverkas av vad författarna (ibid., s.105) kallar intervjuareffekten, vilket innebär att respondenterna inte svarar helt ärligt på grund av deras egna egenskaper eller yttre omständigheter. Eftersom denna studie undersöker tillit till statliga myndigheter (rättsväsendet) är det önskvärt att respondenterna har svarat så ärligt som möjligt. I och med att studien behandlar sekundärdata kan detta inte säkerställas fullt ut, men antagandet bör göras att denna intervjuareffekt är låg då ESS har god erfarenhet av att utarbeta och genomföra omfattande studier. Reliabiliteten kan även påverkas av de operationaliseringar som gjorts, till exempel då variabler kodats om till dummies eller då index har skapats av variabler som inte utgjordes av samma svarsalternativ (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.105). Reliabilitet kan också handla om att studien ska gå att replikera och då generera liknande resultat för att reliabiliteten ska betraktas som hög (ibid., s.104). I denna studie har flertalet variabler kodats om och slagits ihop med andra variabler till olika index vilket kan innebära att en replikation av studien inte genererar exakt samma resultat. Dessutom skulle användandet av en annan omgång av ESS medföra än större svårigheter att replikera studien då omgång 9 av ESS innehåller vissa frågor som är specifika för den rundan och därmed inte förekommer i varken tidigare eller senare omgångar av ESS.

4.4.2 Etiska överväganden

Eftersom denna studie baseras på sekundärdata hämtat från European Social Survey är de flesta etiska överväganden redan genomförda av ESS. ESS följer "ISI Declaration on Professional Ethics" vilket betyder att deras forskning präglas av respekt, professionalism, uppriktighet och integritet (ISI 2010, s.5). Vidare ska forskare enligt ISI (2010, ss.6-7) bland annat bedriva objektiv forskning, uppvisa professionell kompetens och skydda forskningsobjektens intressen. ESS har också egna forskningsetiska principer, till exempel behandlar de all insamlad data enligt GDPR och informerar respondenterna om deras möjligheter att närhelst de vill antingen undvika att svara på en specifik fråga eller avbryta intervjun helt och hållet (ESS u.å.c; ESS u.å.d). Att, som i fallet med denna studie, använda andra forskares data kommer också med ett ansvar vilket framgår av Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer. Nyttjandekravet säger att forskare som använder sig av sekundärdata ska nyttja datan på ett sådant sätt att de inte strider

mot de förpliktelser som ursprungligen utlovades till försökspersonerna (Vetenskapsrådet 2002, s.15), vilket följs här.

4.5 Genomförande

De ingående variablerna har genomgått univariat analys och/eller multipel regressionsanalys (MRA) i programmet IBM SPSS Statistics version 29.0.0.0 i syfte att kunna testa hypoteserna och därmed ge svar på frågeställningarna. Resultaten av den univariata analysen samt MRA presenteras i avsnitt fem.

4.5.1 Univariat analys av den beroende variabeln

Den första uppsättningen hypoteser - om nivån på svenskars tillit till rättsväsendet - testades med en univariat analys, vilket innebär att variationen och de ingående egenskaperna hos en variabel undersöks. Den univariata analysen är ett sätt att presentera beskrivande statistik som till exempel variabelns fördelning och spridning samt olika centralmått såsom medelvärde och standardavvikelse. (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, ss.39-40)

4.5.2 Multipel regressionsanalys av de oberoende variablerna

För att testa resterande hypoteser genomfördes en multipel regressionsanalys (MRA). MRA kan användas då de ingående variablerna är kvantitativa, förutsatt att den beroende variabeln dessutom är icke-binär (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.311). Hypotesuppsättning nummer två - om kontrollvariablernas påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet - infördes som en första modell i MRA, följt av de variabler som testat Hirschis sociala band-teori utifrån *attachment* (modell 2), *commitment* (modell 3), *involvement* (modell 4) och *belief* (modell 5). Modellerna två till fem testat därmed hypoteserna om sociala band-teorin som påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet. I den sjätte och sista modellen infördes variabeln för social tillit för att testa de två sista uppsättningarna hypoteser rörande social tillit.

5. Resultat

5.1 Univariat analys och hypotesprövning av den beroende variabeln

För att testa den första uppsättningen hypoteser genomfördes en univariat analys av den beroende variabeln "IndexTrustLaw". Resultatet av den univariata analysen ger en svarsfrekvens

på 98,4 procent med ett medelvärde på 13,51 och en standardavvikelse på 3,797 (Tabell 1). Av stapeldiagrammet (Figur 1) framgår det att tilliten till rättsväsendet är något snedfördelat till höger vilket innebär att svenskars tillit till rättsväsendet är mestadels medelhög till hög. Även i jämförelse med övriga europeiska länder är svenskars tillit till rättsväsendet högt (Statistics Netherlands 2022). Med utgångspunkt i den deskriptiva statistiken samt data kring tilliten till rättsväsendet i andra europeiska länder kan nollhypotesen - att svenskars tillit till rättsväsendet är relativt hög - accepteras och mothypotesen - att svenskars tillit till rättsväsendet är relativt låg - förkastas.

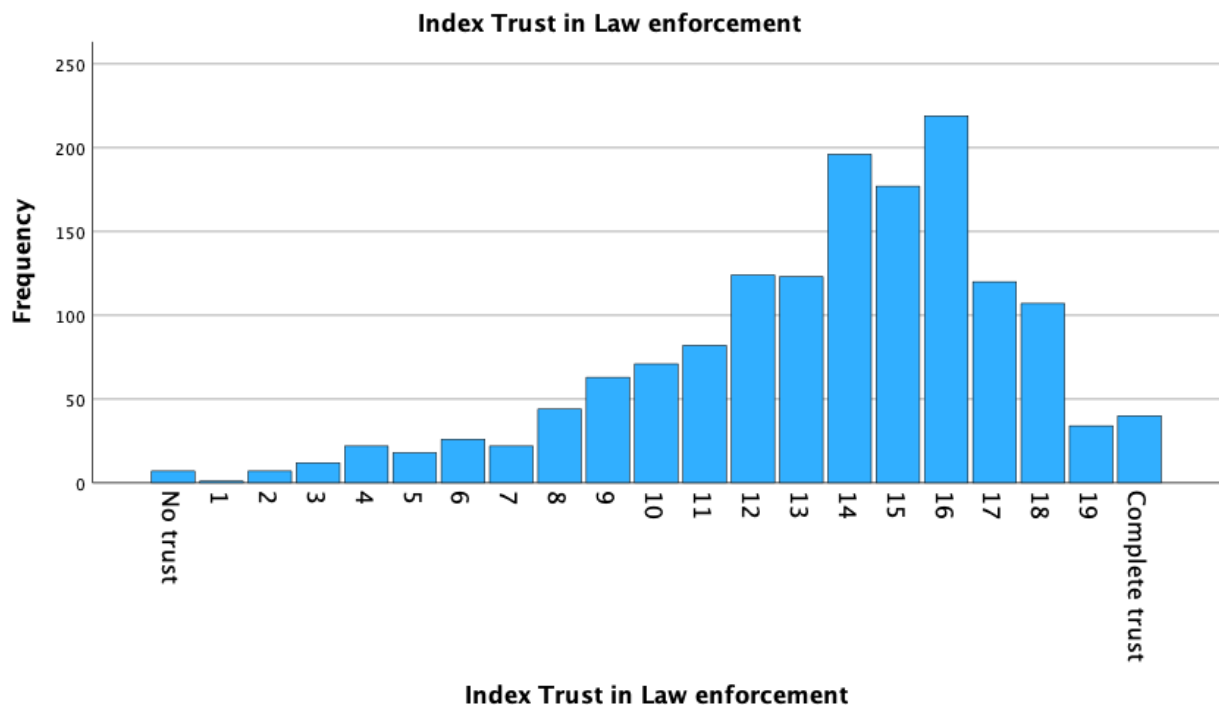
Tabell 1: univariat analys av “IndexTrustLaw”

Statistics

Index Trust in Law enforcement

N	Valid	1515
	Missing	24
Mean		13.51
Std. Deviation		3.797

Figur 1: Univariat analys av “IndexTrustLaw”

5.2 Hierarkisk multipel regressionsanalys

Tabell 2: Modellsammanfattning av den multipla regressionsanalysen

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			
						F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.059 ^a	.003	.001	3.801	.003	1.657	3	1447	.175
2	.191 ^b	.037	.034	3.739	.033	49.669	1	1446	<.001
3	.248 ^c	.061	.058	3.692	.025	38.186	1	1445	<.001
4	.252 ^d	.063	.059	3.689	.002	3.076	1	1444	.080
5	.256 ^e	.065	.061	3.686	.002	3.072	1	1443	.080
6	.438 ^f	.192	.187	3.429	.126	225.226	1	1442	<.001

a. Predictors: (Constant), DummyEthnicity, DummyFemale, Age of respondent, calculated

b. Predictors: (Constant), DummyEthnicity, DummyFemale, Age of respondent, calculated, Dummy Attachment Sweden

c. Predictors: (Constant), DummyEthnicity, DummyFemale, Age of respondent, calculated, Dummy Attachment Sweden, Years of full-time education completed

d. Predictors: (Constant), DummyEthnicity, DummyFemale, Age of respondent, calculated, Dummy Attachment Sweden, Years of full-time education completed, Index Social Networks

e. Predictors: (Constant), DummyEthnicity, DummyFemale, Age of respondent, calculated, Dummy Attachment Sweden, Years of full-time education completed, Index Social Networks, Index Norms

f. Predictors: (Constant), DummyEthnicity, DummyFemale, Age of respondent, calculated, Dummy Attachment Sweden, Years of full-time education completed, Index Social Networks, Index Norms, Index Social Trust

g. Dependent Variable: Index Trust in Law enforcement

Tabell 3: Koefficienttabell av den multipla regressionsanalysen

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
1	(Constant)	13.987	.316		44.202	<.001
	Age of respondent, calculated	-.006	.005	-.029	-1.107	.268
	DummyFemale	-.384	.200	-.050	-1.922	.055
	DummyEthnicity	.033	.475	.002	.069	.945
2	(Constant)	12.374	.386		32.033	<.001

	Age of respondent, calculated	-0.011	.005	-.055	-2.097	.036
	DummyFemale	-.441	.197	-.058	-2.246	.025
	DummyEthnicity	.142	.468	.008	.303	.762
	Dummy Attachment Sweden	2.166	.307	.184	7.048	<.001
3	(Constant)	10.004	.541		18.491	<.001
	Age of respondent, calculated	-.006	.005	-.030	-1.147	.252
	DummyFemale	-.525	.195	-.069	-2.700	.007
	DummyEthnicity	.030	.462	.002	.064	.949
	Dummy Attachment Sweden	2.194	.303	.187	7.231	<.001
	Years of full-time education completed	.155	.025	.160	6.179	<.001
4	(Constant)	9.159	.724		12.655	<.001
	Age of respondent, calculated	-.005	.005	-.024	-.894	.372
	DummyFemale	-.546	.195	-.072	-2.805	.005
	DummyEthnicity	.036	.462	.002	.079	.937
	Dummy Attachment Sweden	2.164	.304	.184	7.126	<.001
	Years of full-time education completed	.151	.025	.156	6.000	<.001
	Index Social Networks	.081	.046	.046	1.754	.080
5	(Constant)	8.516	.811		10.497	<.001
	Age of respondent, calculated	-.006	.005	-.031	-1.149	.251
	DummyFemale	-.506	.196	-.066	-2.579	.010
	DummyEthnicity	.091	.463	.005	.196	.845
	Dummy Attachment Sweden	2.165	.303	.184	7.135	<.001
	Years of full-time education completed	.153	.025	.158	6.071	<.001

	Index Social Networks	.092	.046	.052	1.971	.049
	Index Norms	.085	.049	.046	1.753	.080
6	(Constant)	5.574	.780		7.148	<.001
	Age of respondent, calculated	-.017	.005	-.085	-3.368	<.001
	DummyFemale	-.483	.182	-.063	-2.646	.008
	DummyEthnicity	.112	.430	.006	.261	.794
	Dummy Attachment Sweden	1.601	.285	.136	5.621	<.001
	Years of full-time education completed	.091	.024	.094	3.827	<.001
	Index Social Networks	-.012	.044	-.007	-.280	.779
	Index Norms	.068	.045	.037	1.511	.131
	Index Social Trust	.313	.021	.372	15.008	<.001

5.2.1 Modell 1 - kontrollvariabler

I den multipla regressionanalysens första modell infördes kontrollvariablerna ålder, kön och etnicitet. Både kön och etnicitet har, som tidigare nämnts, gjorts om till dummyvariabler för att möjliggöra för inbördes jämförelser. Av modellsammanfattningen (Tabell 2) framgår att denna första modell har ett lågt förklaringsvärde där $R^2 = .003$, vilket innebär att endast 0,3 procent av variationen i den beroende variabeln (tillit till rättsväsendet) kan förklaras av, i detta fall, kontrollvariablerna (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, ss.160,313-314). Kontrollvariablerna ger vidare att $p = .175$, ett värde som vida överstiger det högsta accepterade värdet $p = .05$ (ibid., s.186). Eftersom värdet på p är ett sätt att förklara hur stor del av ett stickprov som kan förklaras av slumpen eftersträvas ett så lågt värde på p som möjligt (ibid., s.186). Genom att se till koefficienttabellen (Tabell 3) erbjuds en tydligare bild av de ingående variabelernas påverkan på tilliten till rättsväsendet. Där framgår det att ålder har en negativ påverkan på tilliten till rättsväsendet ($B = -.006$), alltså minskar tilliten till rättsväsendet ju äldre respondenterna är. För ålder når $p = .268$ och det kan därmed konstateras att enbart ålder inte är en statistiskt signifikant förklaringsfaktor på tilliten till rättsväsendet. Kontrollvariabeln kön ("DummyFemale") visar kvinnors tillit till rättsväsendet i förhållande till männens. Här är $B = -.384$ vilket innebär att kvinnor har lägre tillit till rättsväsendet än män, men också denna

variabel är statistiskt insignifikant ($p = .055$), om än i betydligt lägre utsträckning. Slutligen undersöks i den första modellen huruvida etnicitet kan förklara tilliten till rättsväsendet, detta genom variabeln "DummyEthnicity" där personer tillhörande, i Sverige, etniska minoriteter jämförs med etniska svenskar. Här ger $B = .033$ att personer tillhörande etniska minoriteter har större tillit till rättsväsendet jämfört med etniska svenskar. Dock är $p = .945$ och det kan alltså inte uteslutas att slumpen har genererat detta resultat. Med bakgrund i denna första modell kan nollhypotesen - kontrollvariablerna uppnår inte statistiskt signifikanta värden - accepteras och mothypotesen - kontrollvariablerna uppnår statistiskt signifikanta värden - förkastas.

5.2.2 Modell 2 - Sociala band "attachment"

I modell två i MRA undersöktes det första av de fyra sociala band Hirschi menade påverkar avvikelse, nämligen *attachment*. Detta gjordes genom variabeln "DummyAttachment" där personer med starka känslomässiga band till Sverige jämfördes med personer med svaga känslomässiga band till Sverige. Modellsammanfattningen (Tabell 2) ger att förklaringsvärdet R^2 är högre än i den första modellen, här uppgår det i $.037$ vilket betyder att knappt fyra procent av variationen i tilliten till rättsväsendet förklaras av *attachment* och kontrollvariablerna. Genom att titta på R^2 Change ges istället en bild av hur enbart variabeln införd i denna modell påverkar förklaringsgraden av tilliten till rättsväsendet. R^2 Change = $.033$ ger att *attachment* förklarar 3,3 procent av variationen i den beroende variabeln. Då värdet på $p < .001$ innebär det att det till 99 procent går att utesluta att slumpen genererar ett likadant resultat. Av koefficienttabellen (Tabell 3) framgår det att $B = 2.166$ vilket innebär att personer med starka känslomässiga band till Sverige stegar i genomsnitt 2.166 högre på tilliten till rättsväsendet, jämfört med de individer som uppmäter svaga känslomässiga band till Sverige.

5.2.3 Modell 3 - Sociala band "commitment"

I modell tre undersöktes Hirschis teori om sociala band utifrån *commitment* genom användandet av variabeln "Years of full-time education completed". Värdet på R^2 uppgår i $.061$ och innebär att ungefär 6 procent av variationen i tilliten till rättsväsendet kan föras tillbaka på de hittills införda variablerna. Införandet av *commitment* i MRA innebär därmed en nästan dubbelt så stor förklaringsgrad (R^2) jämfört med tidigare modell. Sett till R^2 Change, alltså hur endast *commitment* påverkar tilliten till rättsväsendet, uppmäts detta värde till $.025$. *Commitment*, mätt i

år av utbildning, förklarar alltså 2,5 procent av variationen i tilliten till rättsväsendet. Värdet på $p < .001$ betyder att slumpen har uteslutits till 99 procent och *commitment* har en statistiskt signifikant påverkan på tilliten till rättsväsendet. Enligt koefficienttabellen (Tabell 3) har *commitment* ett värde på $B = .155$ vilket betyder att tilliten till rättsväsendet ökar med .155 indexsteg per år av genomförd utbildning.

5.2.4 Modell 4 - Sociala band "involvement"

I den fjärde modellen undersöktes ifall *involvement* påverkar svenskars tillit till rättsväsendet. Här skapades ett index ("IndexSocialNetworks") som mätte omfattningen av respondenternas sociala nätverk. Modellsammanfattningen (Tabell 2) ger att införandet av *involvement* innebär ett nytt värde på $R^2 = .063$, förklaringsgraden är därmed fortsatt ungefär 6 procent. Värdet på R^2 Change = .002 vilket innebär att 0,2 procent av variationen i tilliten till rättsväsendet kan förklaras av enbart *involvement*. Till skillnad från tidigare redovisade sociala band uppnår *involvement* ett p -värde som är högre än det högsta accepterade värdet. Med $p = .080$ innebär det att *involvement* inte har en statistiskt signifikant påverkan på tilliten till rättsväsendet. Vidare ger koefficienttabellen (Tabell 3) att omfattande sociala nätverk har en svag påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet då $B = .081$.

5.2.5 Modell 5 - Sociala band "belief"

Den femte modellen undersökte det fjärde sociala bandet, *belief*, genom "IndexNorms". Detta index bestod av variabler som mätte individers syn på relevansen av konventionella normer. Förklaringsvärdet $R^2 = .065$ innebär att 6,5 procent av variationen i tilliten till rättsväsendet kan förklaras av de hittills införda variablerna. Däremot visar det låga värdet på R^2 Change = .002 att enbart *belief* endast förklarar 0,2 procent av variationen, precis som *involvement*. Värdet på $p = .080$, alltså är inte heller *belief* en statistiskt signifikant påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet. Här bör nämnas att individer som uppnår höga värden på "IndexNorms" har en låg tro på konventionella normer. Att $B = .085$ (Tabell 3) innebär därmed att tilliten till rättsväsendet ökar i takt med att tron på konventionella normer minskar, trots att det enligt Hirschis sociala band-teori bör vara tvärtom. Av intresse är också att *involvement* (mätt i "IndexSocialNetworks") i denna femte modell uppnår ett statistiskt signifikant värde då $p = .049$. Detta är dock precis under det högsta accepterade värdet $p = .05$.

Med utgångspunkt i modellerna två till fem kan det konstateras att två av fyra av de sociala band Hirschi utvecklade kan förklara svenskars tillit till rättsväsendet. Därmed kan mothypotesen - åtminstone några av variablerna som mäter sociala band påverkar svenskars tillit till rättsväsendet - accepteras och nollhypotesen - inga sociala band påverkar svenskars tillit till rättsväsendet - förkastas.

5.2.6 Modell 6 - Social tillit

I den sjätte och sista modellen infördes ett index ("IndexSocialTrust") för att undersöka om och i vilken utsträckning social tillit påverkar svenskars tillit till rättsväsendet. Tabell 2 ger ett värde på $R^2 = .192$ vilket betyder att alla införda variabler till drygt 19 procent förklarar variationen i tilliten till rättsväsendet. Vidare uppgår värdet på R^2 Change till .126, alltså förklarar social tillit 12,6 procent av variationen i den beroende variabeln. Detta är ett betydligt högre värde på R^2 än de som tidigare uppmätts i denna MRA. Dessutom har slumpen i denna modell uteslutits till 99 procent eftersom värdet på $p < .001$. Sett till koefficienttabellen (Tabell 3) och värdet på $B = .313$ innebär högre nivåer av social tillit också ökad tillit till rättsväsendet. Då social tillit införs som en variabel i MRA förlorar *involvement* sin statistiska signifikans och uppnår ett nytt värde på $p = .779$. Vidare minskar värdet på B för både *commitment* och *attachment* då social tillit införs i MRA. För *attachment* minskar värdet på B från 2.166 till 1.601 (modell 2 resp. 6 se Tabell 3) och för *commitment* minskar det från $B = .155$ till $B = .091$ (modell 3 resp. 6 se Tabell 3). Med bakgrund i den sjätte modellen kan mothypotesen - social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet - accepteras och nollhypotesen - social tillit saknar påverkan på tilliten till rättsväsendet - förkastas. Vidare kan nollhypotesen - social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet mer än sociala band - accepteras och mothypotesen - social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet mindre än sociala band - förkastas.

5.3 Sammanställning av hypotesprövningarna

1. H_0 : svenskars tillit till rättsväsendet är relativt hög. **Accepteras.**
 H_1 : svenskars tillit till rättsväsendet är relativt låg. **Förkastas.**
2. H_0 : kontrollvariablerna ålder, kön och etnicitet kommer inte att ha en statistiskt signifikant påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet. **Accepteras.**

H₁: kontrollvariablerna ålder, kön och etnicitet kommer att ha en statistiskt signifikant påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet. **Förkastas.**

3. H₀: ingen av variablerna som mäter sociala band kommer att ha en påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet. **Förkastas.**

H₁: åtminstone några av variablerna som mäter sociala band kommer att ha en påverkan på svenskars tillit till rättsväsendet. **Accepteras.**

4. H₀: social tillit kommer inte att ha någon påverkan på tilliten till rättsväsendet. **Förkastas.**

H₁: social tillit kommer att ha en påverkan på tilliten till rättsväsendet. **Accepteras.**

5. H₀: social tillit kommer att ha större påverkan på tilliten till rättsväsendet jämfört med sociala band-variablerna. **Accepteras.**

H₁: social tillit kommer att ha mindre påverkan på tilliten till rättsväsendet jämfört med sociala band-variablerna. **Förkastas.**

6. Analys

6.1 Sociala band som påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet

Denna studies främsta syfte var att undersöka huruvida sociala band påverkade svenskars nivåer av tillit till rättsväsendet. Sociala band-teorin menar att personer med starka sociala band i mindre grad agerar avvikande än personer med svaga sociala band. Teorin användes för att se ifall dess ingående variabler - *attachment*, *commitment*, *involvement* och *belief* - kunde appliceras på avvikelse från normen "medelhög eller hög tillit till rättsväsendet". Påståendet att medelhög eller hög tillit till rättsväsendet är en norm grundar sig i den univariata analysen (se avsnitt 5.1). I avsnittet med tidigare forskning konstaterades det att tidigare genomförda studier inte kunnat finna att alla fyra sociala band påverkar nivåerna av juridisk cynism och tillit till polisen. Resultatet för denna studie visar att alla fyra sociala band påverkar tilliten till rättsväsendet, men för endast två av fyra band är detta statistiskt säkerställt. I en svensk kontext, som denna studie erbjuder, kan det konstateras att *attachment* och *commitment* påverkar nivåerna av tillit till rättsväsendet positivt och uppnår statistisk signifikans på 0.01-nivån, medan *involvement* och *belief* inte uppnår statistisk signifikans.

Hur kommer det sig att denna studie, precis som de tidigare presenterade, misslyckas med att bevisa det som Hirschi fann - att det finns fyra typer av sociala band som påverkar individens nivåer av avvikelser? Här kan framförallt diskussionen kring mekanisk och organisk solidaritet föras, och skillnaderna mellan det samhälle som Travis Hirschi baserade sin studie på och hur det svenska samhället ser ut idag. Hirschi (2002, s.35) genomförde sin studie i områdena kring San Francisco och Oakland i USA under 1960-talet, medan denna studie baseras på data hämtad från Sverige under 2018. Det skiljer alltså ungefär 60 år på studierna och det kan konstateras att samhällena runt om i världen förändrats avsevärt under denna tid. Exempelvis har de olika familjerollerna ändrats där det idag är vanligt att båda vuxna i en familj har ett arbete att gå till, medan det i 1960-talets USA var vanligare att mannen var familjens huvudsakliga försörjare och kvinnan arbetade i hemmet. Vidare förlitar vi oss idag på en betydande mängd teknik som vid tiden för Hirschis studie inte var tilltänkt, och dessutom har en stor mängd av de yrken som förr utfördes av människor idag blivit ersatta av maskiner och robotar som genomför samma arbetsuppgifter. Det går därför att konstatera att samhället idag präglas av en större grad av individualism och autonomi där människan inte i lika stor utsträckning behöver förlita sig på andra människor, till exempel familjemedlemmar eller kollegor, för att klara sig i det moderna samhället. Ett modernt samhälle som Sverige under 2010-talet kan därmed konstateras vara präglad av vad Emilé Durkheim (1964, ss.131,138) kallar organisk solidaritet. Även om det inte går att dra en skarp linje som helt skiljer samhällena åt går det ändå att konstatera att graden av individualism var mindre under tiden för Hirschis studie, och att individer i den tidens samhälle i större utsträckning behövde förlita sig på varandra. Det kan därför tänkas att det samhället präglades mer av mekanisk solidaritet (Durkheim 1964, ss.131-133). Med bakgrund i detta konstaterande går det att se fler tecken på att det är just det moderna samhället och den organiska solidariteten som är grunden till att denna studie inte uppnår statistisk signifikans för alla fyra sociala band. I samband med den samhällsutveckling som skett menar Durkheim (1964, s.153) att det individuella samvetet med största sannolikhet har ökat mer än det kollektiva samvetet, vilket är ett sätt att förklara den svaga påverkansfaktor som sociala band har idag. Eftersom individer idag inte åtnjuter lika starka sociala band till sin omvärld kan dessa inte heller påverka individernas åsikter på samma sätt som det kollektiva medvetandet gjorde i mindre utvecklade samhällen. Durkheim (1964, s.167) anser dessutom att det kollektiva medvetandet i samhällen med organisk solidaritet innehåller mindre starka och bestämda känslor. De fyra sociala banden

går att betrakta som ingående delar i det kollektiva medvetandet eftersom de agerar som en kompass för hur individer ska förhålla sig till det övriga samhället. Med bakgrund i detta går det därför att påstå att det kollektiva medvetandets försvagning i det moderna samhället innebär att sociala band mister signifikanta delar av den starka påverkansfaktor de hade under 1960-talet. Det minskade kollektiva medvetandet innebär dessutom en minskning av den intensitet och det tryck som finns i dess uttalanden (Durkheim 1964, s.167), vilket också bör diskuteras utifrån Hirschis sociala band. I och med att uttalanden som görs av den större gruppen saknar starkt tryck och påverkansförmåga, är det därför rimligt att även sociala band saknar styrkan att påverka individer. Detta hör ihop med att det kollektiva medvetandet idag utgör en mer generell och obestämd form av vägledning kring hur individer ska agera i förhållande till normer (Durkheim 1964, s.172). Med bakgrund i detta kan det innebära att de sociala banden också antar en mer generell form och förlorar sin förmåga att leda individer in i normativ konformitet, som i detta fall innebär medelhög eller hög tillit till rättsväsendet.

Ett av de sociala band som konstateras vara en påverkande faktor på svenskars tillit till rättsväsendet är *attachment*. Nivån av påverkan mätt i värdet på B uppnådde 2.166 (Tabell 3) vilket betyder att tilliten till rättsväsendet ökade i samband med att respondenterna uttryckte starkare känslomässiga band till Sverige. Jämfört med de andra sociala banden uppnådde *attachment* störst värde på B och kan därmed konstateras vara den, för svenskarna, starkaste påverkansfaktorn vad gäller deras nivåer av tillit till rättsväsendet sett till sociala band. Detta går delvis emot Durkheims diskussion om att det moderna, organiska samhället präglas av större individualism, eftersom denna ökade individualism innebär minskade band mellan människor (Durkheim 1964, s.116). Å andra sidan ingår i detta resonemang också att banden mellan människor och ting blir starkare (ibid., s.116), vilket kan vara just det som förklarar att *attachment* är den starkast påverkande faktorn hos svenskarna. Bandet mellan individen och landet skulle därmed vara starkare än bandet mellan individen och andra människor.

Diskussionen kring de starka banden mellan ting och människor i moderna samhällen kan också appliceras på *commitment*. Moderna, organiska samhällen består av mer individualistiska invånare vilka förlitar sig på band mellan sig själva och andra ting. Det är därför rimligt att *commitment* påverkar tilliten till rättsväsendet, eftersom *commitment* i denna studie mäts i år av

utbildning, som är att betrakta som ett ting. Då social tillit infördes i modellen försvagades värdet på B för både *commitment* och *attachment* (se 5.2.6) vilket innebär att social tillit är en starkare bidragande faktor jämfört med dessa två sociala band. Detta skulle antyda att trots att moderna samhällen präglas av band mellan individer och ting, finns det vissa typer av band mellan individer som i större utsträckning påverkar individens agerande och förhållningssätt.

Involvement var ett av de sociala band som för svenskarna inte utgjorde en statistiskt signifikant påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet. Detta kan ha att göra med den ökade individualismen i det moderna samhället. I samhällen som präglas av organisk solidaritet är det kollektiva medvetandet svagt, vilket innebär en ökning av skillnader mellan individer samt ökade nivåer av individualism (Durkheim 1964, ss.138,172). Denna ökade individualism tar sig också uttryck i att band mellan människor försvagas medan band mellan människor och ting ökar i styrka (Durkheim 1964, s.116). Att *involvement* inte uppnår statistisk signifikans kan därmed bero på att variabeln "IndexSocialNetworks" mäts i band mellan individer och inte band mellan individer och ting som är viktigare i det moderna, organiska samhället. Som påpekades i resultatavsnittet uppnådde *involvement* statistisk signifikans i den femte modellen, men förlorade sedan denna då den sociala tilliten infördes i MRA. Variabeln som mätte *involvement*, "IndexSocialNetworks", utgjordes av frågor som undersökte omfattningen av individens sociala nätverk. Det handlade om hur många nära vänner individen hade, hur ofta den umgicks med familj, släkt och kollegor samt hur ofta individen deltog i sociala aktiviteter jämfört med andra i dennes ålder. Som framgår av variabelns ingående frågor behandlar detta index social omfattning. Att detta index förlorar sin statistiska signifikans då den sociala tilliten införs i MRA beror med största sannolikhet på att "IndexSocialNetworks" och "IndexSocialTrust" mäter ungefär samma sak. Det kan också förklaras med att det i det senare indexet går att finna mycket av det som mäts i det förstnämnda.

Av särskilt intresse sett utifrån *belief* är det faktum att resultatet som påvisats ovan (se avsnitt 5.2.5) går emot Travis Hirschi's teori. Hirschi (2002, ss.25-26) menade att individer som värderade konventionella normer högt var mindre benägna att avvika, och denna studie har delvis bevisat det motsatta. Resultatet i Tabell 3 visar att höga nivåer av *belief*, alltså låg tilltro till konventionella normer, innebär högre nivåer av tilliten till rättsväsendet. Enligt Hirschi's teori

borde resultatet vara det motsatta. Att denna studie uppnår detta resultat kan bero på att det i moderna samhällen, där nivåerna av individualism är höga (Durkheim 1964, s.116), också finns en strävan efter att vara olika andra individer. Det kan tänkas att det i denna strävan att vara olik andra, i detta fall se negativt på konventionella normer, uppstår ett slags motsatsförhållande. Genom att sträva efter ökad individualism och därmed försvagade band mellan individer uppstår ett starkare band mellan individen och olika ting, som rättsväsendet kan konstateras vara. Att *belief* inte lyckas påverka individernas tillit till rättsväsendet på en statistiskt signifikant nivå kan också bero på att denna ökade individualism innebär att skillnaderna mellan individerna ökar (Durkheim 1964, s.172). Det går att anta att dessa inbördes olikheter är det som gör att en negativ syn på konventionella normer är det som ökar nivåerna av tilliten till rättsväsendet. Med låg tillit till andra individer ökar istället tilliten till, i detta fall, myndigheter. *Belief* kan också, precis som *involvement*, diskuteras utifrån det faktum att variabeln "IndexNorms" i grund och botten handlar om inbördes band mellan individer, som enligt Durkheim (1964, s.116) försvagas då samhällen blir mer moderna.

Denna studie baseras delvis på Hirschis teori om sociala band som inom det kriminologiska forskningsfältet främst används för att förklara normavvikande beteende i form av brottslighet. Detta studieresultat (se 5.2.2-5.2.5) visar att teorin även går att använda för att förklara avvikande beteende i form av låg tillit till rättsväsendet såväl som att teorin kan användas för att förklara vad som driver svenskars tillit till rättsväsendet.

6.2 Social tillit som påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet

Utöver att undersöka sociala band som påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet var syftet med denna studie att se huruvida social tillit, det vill säga tillit till andra individer, påverkade nivåerna av tilliten till rättsväsendet. Av resultatet framgår det att denna studie, precis som tidigare presenterad forskning, finner stöd för att social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet. Det finns i denna studie stöd för Rothsteins (1999, s.53) konstaterande att det finns ett samband mellan tilliten till andra individer och tilliten för politiska institutioner. Social tillit har ett högre värde på B jämfört med detsamma för *commitment* där $B = .313$ för social tillit och $B = .155$ för *commitment*, men värdet är lägre än det för *attachment* där $B = 2.166$ (Tabell 3). Däremot är prediktionsvärdet R^2 Change betydligt högre, för sociala band uppnår R^2 Change =

.126 jämfört med R^2 Change = .033 för *attachment* och R^2 Change = .025 för *commitment* (Tabell 2).

Social tillit som en stark påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet kan förklaras utifrån Durkheims (1964, s.148) påstående att moderna, organiska samhällen som ett resultat av arbetsdelningen har fått fler och starkare band mellan individer och gruppen. Trots att det, som Durkheim själv påstår, är något motsägelsefullt har det i moderna samhällen skett en ökning av både antal och styrka hos de band som för samman individer med den större gruppen (Durkheim 1964, s.148). Här är det möjligt att anledningen till att den sociala tilliten är fortsatt hög i samhället beror på just dessa starka och många band. Då banden mellan individen och gruppen är starka är det lättare för individen att känna igen och följa de normer som gruppen har, där en av dessa får antas vara medelhög eller hög tillit till rättsväsendet. Med bakgrund i detta är det alltså högst rimligt att social tillit är en stark påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet. Det är även tänkbart att den sociala tilliten, i en tid av ökad individualism, har antagit en form som har trätt in i det numera mer generella, kollektiva medvetandet. Eftersom det kollektiva medvetandet är som en kompass över rätt och fel (Durkheim 1964, s.80) går det därför att tänka sig att den sociala tilliten styr nivåerna av tillit till rättsväsendet. I tidigare avsnitt konstateras det att Durkheim menar att det kollektiva medvetandet har en svagare position i det moderna samhället. Den sociala tilliten som en stark påverkansfaktor på nivåerna av tillit till rättsväsendet tyder dock på det motsatta. Om den sociala tilliten betraktas som en del av det kollektiva medvetandet skulle det därmed vara rimligt att påstå att det kollektiva medvetandet påverkar varje individ i större utsträckning än som påstods i tidigare avsnitt. Vidare går det också att diskutera den sociala tillitens funktion utifrån den roll den får då samhällena blir mer moderna. Som Durkheim (1964, s.187) skriver får familjeorganisationen och religionen allt mindre utrymme i moderna samhällen och riskerar dessutom att helt försvinna. När denna form av trygghet försvinner kan det tänkas att människan söker kopplingar och band till andra människor (som i mekaniska samhällen) för att inte helt utelämnas till band mellan sig själva och till synes opersonliga ting. De band som då uppstår mellan människor blir något individen förlitar sig på och den sociala tilliten tar sig uttryck i en stark påverkansfaktor på individernas nivåer av tillit till rättsväsendet.

Med bakgrund i Durkheims (1964, s.116) påstående att moderna, individualistiska samhällen präglas av starkare band mellan människor och ting än mellan människor blir studieresultatet (se 5.2.6) något motsägelsefullt. Det ter sig inte rimligt att den sociala tilliten, som enbart utgörs av band mellan människor, ska påverka tilliten till rättsväsendet i den utsträckning resultatet visar. Men, betraktas den sociala tilliten i stället som en del i en händelsekedja blir det möjligt. Som tidigare nämnts kan den sociala tilliten betraktas som en del av det kollektiva medvetandet och därmed som en del i den mekaniska solidariteten. Då samhället genomgår en modernisering och allt mer baseras på den organiska solidariteten blir banden mellan människor och ting starkare. Genom att betrakta rättsväsendet som ett ting blir det därför rimligt att anta att den sociala tilliten är en starkt påverkande faktor på tilliten till rättsväsendet. Detta eftersom den sociala tilliten i övergången från mekanisk till organisk solidaritet också tar sig uttryck i band mellan människor och ting, alltså rättsväsendet. Studieresultatet blir mindre motsägelsefullt då det konstateras att det kan finnas en så kallad "point of diminishing return". Det kan tänkas att den organiska solidariteten i samhället blir så utpräglad att mekanisk solidaritet eftersträvas och uttrycks genom kollektiv social tillit, som i sin tur påverkar tilliten till rättsväsendet.

Att den sociala tilliten i stor utsträckning förklarar svenskars tillit till rättsväsendet kan även bero på att det i Sverige finns en lång tradition av byråkratisering. Under 1800-talets mitt genomgick Sverige flera samhällsförändringar i syfte att främja antikorrupcion. Exempelvis introducerades pressfrihet, kommunerna blev självstyrande och en lag om tjänstefel infördes i brottsbalken (Bergh 2011, s.7). Vidare infördes det år 1842 obligatorisk grundskola (folkskola) och läskunnigheten ökade då införandet av standardporto underlättade för distribution av tidningar (ibid., s.9). Mellan 1855 och 1875 genomfördes en rad reformer då den weberianska byråkratin infördes i Sverige. Statligt anställda erhåller då fast lön och heltidstjänster erbjuds genom öppen meritokratisk konkurrens (ibid., s.9), vilket innebär att begåvning, utbildning och prestationer efterfrågas snarare än exempelvis social status eller klasstillhörighet. Det kan tänkas att dessa förändringar på olika sätt bidragit till att individer har ökat eller upprätthållit de höga nivåerna av social tillit som sedan påverkar tilliten till rättsväsendet. Exempelvis kan lagen om tjänstefel ha förstärkt synen på lagen som gällande för alla vilket i sin tur kan tänkas minska eventuell misstro gentemot andra individer, varför svenskar idag uppnår höga nivåer av både social tillit och tillit till rättsväsendet. Dessutom kan införandet av obligatorisk grundskola samt den ökade

läskunnigheten som följde av införandet av standardporto varit en drivande faktor som än idag påverkar svenskar. Både ökad läskunnighet och grundskoleutbildning kan ha ökat individernas möjligheter att förstå det svenska samhället och dess olika funktioner vilket i sin tur kan ha inneburit en ökad tillit både till staten och dess ingående myndigheter samt till andra individer. Vidare kan den tillgång som grundskoleutbildning eller läskunnighet innebar ha ökat individernas chanser att skaffa sig ett jobb i det meritokratiska samhället. Detta kan i sin tur tänkas ha lett till att svenskar upplevde sig mer lika behandlade av staten vilket skulle kunna ha påverkat den sociala tilliten eftersom anledningarna att misstro andra delvis försvann. I det byråkratiska välfärdssamhälle som Sverige idag utgör kan det vidare konstateras att mycket inom välfärdsstaten tillgängliggörs för alla dess medlemmar i form av exempelvis allmän pension, sjukvård och utbildning (Kumlin & Rothstein 2005, s.361). Med bakgrund i detta - att alla har rätt till samma stöd och/eller hjälp - finns det färre anledningar att misstro andra individer vilket kan tänkas ligga bakom varför både tilliten till myndigheter - till exempel de som utgör rättsväsendet - och andra individer är högt. I diskussionen kring det byråkratiska samhället kan det också konstateras att banden mellan individen och de statliga institutionerna påverkar varandra. Exempelvis menar Letki (2003 se Kumlin & Rothstein 2005, s.341) att människans nivåer av tillit påverkas av hur väl demokratiska och byråkratiska institutioner presterar. Rothstein och Stolle (2008, s.441) presenterar en liknande ståndpunkt då de menar att de effekter det sociala kapitalet har på institutioner kan vara resultatet av de effekter institutionerna har på det sociala kapitalet. Det kan därmed konstateras att den sociala tilliten och tilliten till rättsväsendet i detta fall driver och påverkar varandra.

En diskussion kring normer kan föras då den sociala tilliten betraktas som en del av det kollektiva medvetandets moraliska kompass. Det kollektiva medvetandet är ett sätt att berätta för människan vad som är rätt och fel genom godkännande eller fördömande från andra (Durkheim 1964, ss.72-73,80). Människan eftersträvar i stor utsträckning konformitet, vilket grundar sig i flera olika anledningar (Branscombe & Baron 2017, s.278). Exempelvis följer människan normer för att se bra ut inför andra (Branscombe & Baron 2017, s.279). Detta är något som kan uppnås då individen visar uttryck för social tillit genom att ställa sig positiv till främlingar individen möter i vardagen. Att den sociala tilliten påverkar nivåer av tillit till rättsväsendet kan utifrån detta tänkas bero på att de främlingar individen möter visar höga nivåer av tillit till rättsväsendet.

För att inte dessa främlingar ska se negativt på individen förhåller den sig till vad gruppen anser, alltså hög tillit till rättsväsendet. Den sociala tilliten som påverkansfaktor på tilliten till rättsväsendet kan också ha sin förklaring i att individer följer normer för att bli accepterade av andra (Branscombe & Baron 2017, s.285). Om individer har låg tilltro till rättsväsendet och befinner sig i situationer där övriga individer uttrycker hög tilltro till rättsväsendet löper individen risk att uteslutas ur gruppen. Då individen väljer konformitet för att erhålla acceptans är det den sociala tilliten som har påverkat individens tillit till rättsväsendet. Även med bakgrund i det sociala inflytandet kan social tillit förklaras påverka tilliten till rättsväsendet. Branscombe och Byron (2017) skiljer på två olika sorters socialt inflytande, det normativa respektive det informativa. Det normativa sociala inflytandet grundar sig i människans önskan att vara lik andra människor (Branscombe & Byron 2017, s.285) och alltså uppnå högre nivåer av homogenitet precis som i Durkheims mekaniska samhällen. I de fall människorna en individ omger sig med har hög social tillit och hög tillit till rättsväsendet är det därför rimligt att individen själv antar dessa åsikter i en strävan att passa in. Eftersom social tillit är ett slags subjektiv åsikt använder människan det informativa inflytandet för att avgöra sina egna nivåer av social tillit. Om andra individer visar på höga nivåer av social tillit är det därmed rimligt att också den enskilda individen väljer att förhålla sig positivt till den sociala tilliten, eftersom det betraktas som normen. Detsamma gäller därmed för tilliten till rättsväsendet där hög tillit kommer ur det informativa inflytandet.

Avslutningsvis kan anledningen till att den sociala tilliten påverkar svenskars tillit till rättsväsendet vara något enklare än förklaringarna som angetts ovan. I kontakten med rättsväsendet möter individer andra individer som utgör representanter för rättsväsendets ingående myndigheter. Att det är den sociala tilliten som i stor utsträckning avgör tilliten till rättsväsendet kan därför bero på att individer i första hand tänker på institutionernas representanter och deras bemötande snarare än institutionen självt.

7. Diskussion och slutsats

Med utgångspunkt i material tillhandahållet av European Social Survey omgång 9 har denna studie testat huruvida Travis Hirschis teori om sociala band kan förklara svenskars tillit till

rättsväsendet. Studien har också undersökt om social tillit, det vill säga tillit till främlingar, är en starkare påverkansfaktor på svenskars tillit till rättsväsendet jämfört med teorin om sociala band.

7.1 Kan Travis Hirschis teori om sociala band förklara tilliten till rättsväsendet hos den svenska befolkningen?

Det enkla svaret på den första frågeställningen är ja. Mer utvecklat kan det konstateras att alla fyra av Hirschis sociala band påverkar svenskars tillit till rättsväsendet, men att endast *attachment* och *commitment* är statistiskt signifikanta påverkansfaktorer. Anledningen till att alla fyra sociala band inte uppnår statistisk signifikans diskuteras utifrån Durkheims teori om mekanisk och organisk solidaritet. Hirschis studie är genomförd i ett mekaniskt, mer homogent samhälle där det kollektiva medvetandet är starkt, medan denna studie baseras på data hämtad ur ett organiskt samhälle där individualism tar över och det kollektiva medvetandet är svagt. De två sociala band som uppnår statistisk signifikans, *attachment* och *commitment*, gör så eftersom de mäts i band mellan ting och människor vilket är karakteristiskt för moderna, organiska samhällen. Det är med bakgrund i detta som *involvement* och *belief* inte i sina egna modeller uppnår statistisk signifikans, eftersom dessa variabler mäts i band mellan människor. I modell fem uppnår *involvement* svag statistisk signifikans men förlorar den sedan då social tillit införs i MRA, vilket sannolikt beror på att det som finns i “IndexSocialNetworks” delvis återfinns i “IndexSocialTrust”.

7.2 Har social tillit en större påverkan på tilliten till rättsväsendet än Hirschis teori om sociala band?

Med utgångspunkt i resultatet är svaret på den andra frågeställningen ja. Detta eftersom förklaringsgraden för “IndexSocialTrust” i den sjätte modellen i MRA uppnår ett värde på 12,6 vilket är högre än tidigare uppnådda värden på R^2 Change (Tabell 2). Resultatet diskuteras utifrån Durkheims teori om mekanisk och organisk solidaritet. Det konstateras att den sociala tilliten är stark eftersom moderna samhällen har många starka band mellan individen och gruppen, samt att den sociala tilliten är ett slags moralisk kompass som påverkar individens tillit till rättsväsendet. Att en hög social tillit genererar hög tillit till rättsväsendet kan också bero på att det i Sverige finns en stark tradition av byråkratisering som på olika sätt inneburit att individerna hyser förtroende för att staten gör ett rättvist jobb. Vidare förs en diskussion kring social tillit och

normer där det konstateras att människan i en strävan att passa in, se bra ut och accepteras väljer att följa normen som i detta fall är medelhög eller hög tillit till rättsväsendet. Det kan tänkas att det sociala inflytandet används för att bilda en åsikt kring tilliten till rättsväsendet. En annan tänkbar förklaring till att social tillit påverkar tilliten till rättsväsendet är att representanter för rättsväsendet ofta utgörs av individer som människan väljer att förlita sig på.

7.3 Studiens svagheter och förslag på framtida forskning

I syfte att bredda kunskapen kring Travis Hirschis teori om sociala band som påverkan på svenskars avvikande eller normativa beteende hade en kompletterande kvalitativ studie kunnat genomföras. En kvalitativ studie hade på ett mer grundläggande sätt kunnat undersöka anledningar till varför vissa sociala band påverkar svenskars tillit till rättsväsendet mer än andra. Denna studie har inte uttömmande undersökt tänkbara påverkansfaktorer på tilliten till rättsväsendet eftersom detta inte skulle varit möjligt med tanke på den begränsade tid som funnits. För att utveckla forskningsområdet "svenskars tillit till rättsväsendet" hade därför fler studier kunnat genomföras där andra faktorer än de som används här undersöks utifrån deras förmåga att påverka svenskars tillit till rättsväsendet. Till exempel kunde studier kring svenskars tillit till välfärdsstaten interpreterats. Vidare hade det varit intressant att genomföra en liknande studie med nyare datamaterial eftersom tilliten till rättsväsendet kan ändras i ljuset av aktuella händelser.

Referenser

- Asch, S.E. (1956). "Studies of independence and conformity: I. A minority of one against a unanimous majority". *Psychological Monographs: General and Applied*, 70(9), ss. 1–70. DOI: 10.1037/h0093718
- Bergh, A. (2011). "The Rise, Fall and Revival of the Swedish Welfare State: What are the Policy Lessons from Sweden?". Research Institute of Industrial Economics.
- Branscombe, N.R. & Baron, R.A. (2017). *Social Psychology*. Fjortonde uppl. Pearson Education.
- Brottsförebyggande rådet (2022). *Nationella trygghetsundersökningen*.
<https://bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>
[2023-04-12]
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktygslåda 1 - samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Tredje upplagan. Studentlitteratur.
- Durkheim, E. (1964). *The Division of Labor In Society*. The Free Press.
- European Social Survey (u.å.a). *Round 9: Second data release now available*.
<https://www.europeansocialsurvey.org/about/news/essnews0088.html> [2023-04-12]
- European Social Survey (u.å.b). *Om ESS*.
<https://www.europeansocialsurvey.org/about/country/sweden/index.html> [2023-04-12]
- European Social Survey (u.å.c). *Research Ethics*.
<https://www.europeansocialsurvey.org/about/ethics.html> [2023-04-23]
- European Social Survey (u.å.d). *Privacy Notice*.
<https://www.europeansocialsurvey.org/about/privacy.html> [2023-04-23]
- European Social Survey (2018). *ESS round 9 - 2018. Timing of life, Justice and fairness*.
<https://ess-search.nsd.no/en/study/bdc7c350-1029-4cb3-9d5e-53f668b8fa74> [2023-04-12]
- Grönlund, K. & Setälä, M. (2012). "In Honest Officials We Trust". *The American Review of Public Administration*, 42(5), ss. 523-542. DOI: 10.1177/0275074011412946
- Han, Z., Sun, I.Y. & Hu, R. (2017). "Social trust, neighborhood cohesion, and public trust in the police in China". *Policing: An International Journal*, 40(2), ss. 380-394. DOI: 10.1108/PIJPSM-06-2016-0096

Hirschi, T. (2002). *Causes of Delinquency*. Transaction Publishers.

Holst, E., Molin, M., Viberg, J. & Westerberg S. (2022). *Nationella trygghetsundersökningen 2022*. Brottsförebyggande rådet.

International Statistical Institute (2010). *DECLARATION ON PROFESSIONAL ETHICS*. International Statistical Institute.

Järkstig, L. (2023). *Mätning: Rasat förtroende för polisen efter skandalen*.
<https://omni.se/matning-rasat-fortroende-for-polisen-efter-skandalen/a/dwvxQj> [2023-04-12]

Kirk, D.S. & Papachristos, A.V. (2011). “Cultural Mechanisms and the Persistence of Neighborhood Violence”. *American Journal of Sociology*, 116(4), ss. 1190-1233. DOI: 10.1086/655754

Kumlin, S. & Rothstein, B. (2005). “Making and Breaking Social Capital: The Impact of Welfare-State Institutions”. *Comparative Political Studies*, 38(4), ss.339-365. DOI: 10.1177/0010414004273203

Kääriäinen, J.T. (2007). “Trust in the Police in 16 European Countries - A Multilevel Analysis”. *European Journal of Criminology*, 4(4), ss. 409-435. DOI: 10.1177/147737080720

Lewis, C.D. (2022). *The impact of police leadership on public trust*.
<https://www.police1.com/chiefs-sheriffs/articles/the-impact-of-police-leadership-on-public-trust-icNhypjot4el77b1/> [2023-04-11]

Lundmark, S., Gilljam, M. & Dahlberg, S. (2016). “Measuring Generalized Trust”. *Public Opinion Quarterly*, 80(1), ss. 26-43. DOI: 10.1093/poq/nfv042

Medieakademin (2023). *Förtroendebarmetern 2023*. Kantar Public & Medieakademin.

Newburn, T. (2017). *Criminology*. Routledge.

Nivette, A., Eisner, M., Malti, T. & Ribeaud, D. (2014). “The Social and Developmental Antecedents of Legal Cynicism”. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 52(2), ss. 270-298. DOI: 10.1177/0022427814557038

Nivette, A., Eisner, M. & Ribeaud, D. (2019). "Evaluating the shared and unique predictors of legal cynicism and police legitimacy from adolescence into early adulthood". *Criminology*, 58(1), ss. 70-100. DOI: 10.1111/1745-9125.12230

Nivette, A., Trajtenberg, N., Eisner, M., Ribeaud, D. & Peres, M.F.T. (2020). "Assessing the measurement invariance and antecedents of legal cynicism in São Paulo, Zurich, and Montevideo". *Journal of Adolescence*, 83, ss. 83-94. DOI: 10.1016/j.adolescence.2020.06.007

Pratt, T.C., Gau, J.M. & Franklin, T.W. (2011). *Key Ideas in Criminology and Criminal Justice*. SAGE Publications, Inc.

Polisen (2015). *Utsatta områden - sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser*. Polisen.

Regeringskansliet (u.å.). *Rättsväsendet*.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/rattsvasendet/> [2023-04-11]

Rothstein, B. (1999). Förtroende för andra och förtroende för politiska institutioner. I Rothstein, B. & Holmberg, S. (2022). *Social tillit i höglitarlandet Sverige*, ss. 45-55. SOM-institutet vid Göteborgs universitet

Rothstein, B. & Stolle, D. (2008). "The State and Social Capital: An Institutional Theory of Generalized Trust". *Comparative Politics*, 40(4), ss. 441-459. DOI: 10.5129/001041508X12911362383354

SOM-institutet (2023a). *Svenska trender 1986-2022*. SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

SOM-institutet (2023b). *Svenska förtroendetrender 1986-2022*. SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

Statista (2022). *Trust in the police as of 2022, by country*.

<https://www.statista.com/statistics/1274278/trust-in-police-worldwide-by-country/#:~:text=According%20to%20a%20survey%20conducted,in%20Sweden%20was%2055%20percent.>

[2023-04-11]

Statistics Netherlands (2022). *Trust in others, legal system and politics; European comparison*.

Centraal Bureau voor de Statistiek <https://www.cbs.nl/en-gb/figures/detail/80518ENG>

[2023-04-11]

Stolle, D. (2002). "Trusting Strangers: The Concept of Generalized Trust in Perspective". *Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft*, 31(4), ss. 397-412. DOI: 10.15203/ozp.814.vol31iss4

Thornéus, E. (2023). "Förtroendet för polisen har rasat efter Löfving-affären". *Aftonbladet*, 8 januari.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/76VvMv/aftonbladet-demoskop-fortroendet-for-polisen-dyker> [2023-04-12]

Tyler, T.R. (2004). "Enhancing Police Legitimacy". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 593(1), ss. 84-99. DOI: 10.1177/0002716203262627

Uslaner, E.M. (2002). *The Moral Foundations of Trust*. Cambridge University Press.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.

Welch, M.R., Rivera, R.E.N., Conway, B.P., Yonkoski, J., Lupton, P.M. & Giancola, R. (2005). "Determinants and Consequences of Social Trust". *Sociological Inquiry*, 75(4), ss. 453-473. DOI: 10.1111/j.1475-682X.2005.00132.x

Wu, Y., Lake, R. & Cao, L. (2013). "Race, Social Bonds, and Juvenile Attitudes toward the Police". *Justice Quarterly*, 32(3), ss. 445-470. DOI: 10.1080/07418825.2013.778325

Zhang, H., Zhao, J., Ren, L. & Zhao, R. (2014). "Social bonds, traditional models and juvenile attitudes toward the police in China". *Policing: An International Journal*, 37(3), ss. 596-611. DOI: 10.1108/PIJPSM-10-2013-0106